

Kommunrevisionen

Yttrande till revisionen - Granskning av arbetsätt om barn som far illa/riskerar att fara illa

Granskningen föranleds av ett ärende där det inkommit klagomål till Inspektionen för vård och omsorg (IVO), IVO har granskat ärendet och påtalat brister. Mot bakgrund av det klagomål som lämnats till IVO och den bedömning IVO gjort i ärendet, önskar kommunrevisionen genom KPMG svar på följande frågeställningar:

- Vilka åtgärder/förändringar i arbetsätt har/kommer nämnden att göra utifrån lämnad kritik för att säkerställa att barn som far illa/riskerar att fara illa erhåller rätt insatser i rätt tid?
- Hur anser nämnden att barnkonventionen har beaktats i det aktuella ärendet, dvs. hur har barnets bästa beaktats i fattade beslut?

Vilka åtgärder/förändringar i arbetsätt har/kommer nämnden att göra utifrån lämnad kritik för att säkerställa att barn som far illa/riskerar att fara illa erhåller rätt insatser i rätt tid?

Nämnden vill understryka att klagomålet och IVO:s tillsyn handlar om ett enskilt ärende. IVO menar i sitt beslut att nämnden i huvudsak följt de formella reglerna för hur ett ärende ska handläggas. De har dock påtalat brister. Bristerna består av:

- Nämnden har inte beviljat barnet tillräckliga insatser i förhållande till hans behov.
- Nämnden borde ha inlett utredning enligt 11 kap. 1 § SoL den 31 augusti 2020 alternativt 18 och 22 september 2020.
- Nämnden borde inte ha avslutat barnets ärende den 4 september 2020
- Nämnden borde ha initierat samverkan med andra berörda myndigheter i oktober 2020.

De brister som IVO påtalat handlar om IFN:s bedömningar som är gjorda vid olika tidpunkter i det specifika ärendet. IFN har noga gått igenom IVO:s beslut, IFN tar till sig IVO:s synpunkter och arbetar i samverkan med andra berörda myndigheter, vårdnadshavarna och barnet för att barnet/familjen framöver ska få tillräckliga insatser i förhållande till deras behov.

Samtliga från IVO påtalade brister består i att nämnden enligt deras mening har gjort "felaktiga bedömningar". I IVO:s beslut framgår även att de anser att det är ofrånkomligt att en bedömning eller analys av uppgifter och omständigheter ett ärende alltid kommer att vara behäftad med en viss osäkerhet, kanske särskilt inom ett område som socialt arbete, där det till stor del saknas exakta vetenskapliga instrument.

I socialt arbete så ställs socialsekreterare och chefer inför situationer där det ska göras bedömningar och fattas beslut som ofta får ingripande konsekvenser för de personer som omfattas av besluten. Det ska göras individuella bedömningar i varje ärende utifrån varje barns och familjs unika behov, beslut fattas löpande under handläggningen och vissa beslut kan i efterhand visa sig varit mindre lämpliga.

De åtgärder som redovisas nedan handlar om Individ- och familjenämndens arbete med barn som far illa/riskerar fara illa på en generell nivå. Dessa åtgärder/förändringar i arbetssätt har inte tillkommit pga. IVO:s beslut i det aktuella ärendet men kommer förhoppningsvis att bidra till att minska risken för att liknande brister ska uppstå framöver.

Stöd- och omsorgsförvaltningen arbetar med att revidera samtliga rutiner gällande socialtjänstens arbete med barn. Arbetet med detta som beskrivits i tidigare yttrande till revisionen dnr. IFN-2020/00243 pågår och datum för kommande revideringar har förts in i ett årshjul, samtliga rutiner ska framöver gås igenom och vid behov revideras minst en gång per år. Att ha uppdaterade rutiner inom området bör underlätta för socialtjänstens personal att säkerställa att barn som far illa/riskerar att fara illa erhåller rätt insatser i rätt tid.

Stöd- och omsorgsförvaltningen har startat en ny verksamhet "Säkerhetsteam". Två säkerhetsteam har inrättats för att arbeta fokuserat med säkerhetsplanering i ärenden där det finns oro för barn och unga som har utsatts för våld eller annan allvarlig omsorgsbrist i sin familj och där socialtjänsten överväger att placera barnet utanför hemmet. Säkerhetsplaneringen som genomförs under utredningen utförs i team om två medarbetare, en socialsekreterare och en familjebehandlare. Målsättningen är att barnet ska få sina behov tillgodosedda och vara trygga

hemma hos sina föräldrar eller hos personer i det egna nätverket och att placering av barnet på så sätt kan undvikas.

En annan nyhet är att en föräldrastödsenhet har startats som ska utveckla stödet till placerade barn. Enheten ska också arbeta med att hitta alternativ till placeringar och medverka till att fler barn ska kunna flytta hem till sina familjer. Andra arbetsuppgifter är att utarbeta stöd vid umgänge mellan våldsutsatta placerade barn och deras föräldrar, ge stöd och behandling till föräldrar, i rätt tid och med rätt insats bedöma om barnet kan/ska återförenas med sina föräldrar eller om nämnden ska ansöka om en vårdnadsöverflyttning.

Det finns ett påbörjat arbete med uppstart av sociala insatsgrupper (SIG) som riktar sig till ungdomar 13–21 där huvudproblemet är kriminalitet och återkommande strategisk brottsaktivitet.

Umeå kommun har skapat en ny enhet, "Enheten för prevention och tidiga insatser". Satsningen görs gemensamt av skolan och socialtjänsten och en nyhet är ett "operativt team" som består av två socionomer och två specialpedagoger. Teamet ska jobba nära eleverna för att kunna fånga upp elever som det finns oro omkring. Till att börja med ska teamet inriktas på barn i årskurs 4 till 6. Det kan handla om att stötta barngrupper med hur man är en bra kompis och att prata om mobbing. Planen är att arbetet ska spridas till högstadiet. Teamet ska intensifiera redan pågående arbete och fungera som en brygga mellan skolan och socialtjänsten. Det ska även rekryteras fyra ungdomsbehandlare med inriktning mot droger och det inrättas även en social insatsgrupp med sikte på unga vuxna som behöver stöd för att lämna en kriminell livsstil. I enheten ingår även fältgruppen och Ingången. Förhoppningen är att få syn på problematik tidigare och lyckas fånga upp barn och unga som befinner sig i riskområdet.

Hur anser nämnden att barnkonventionen har beaktats i det aktuella ärendet, dvs. hur har barnets bästa beaktats i fattade beslut?

Individ- och familjenämnden kan konstatera att IVO i sitt beslut inte direkt framfört att det förekommer brister i form av att "barnets bästa" inte har beaktats under handläggningen. IVO:s bedömning att nämnden inte beviljat barnet tillräckliga insatser i förhållande till hans behov kan tolkas som att IVO anser att barnets bästa inte har beaktats i tillräcklig utsträckning.

Vid genomgången av det aktuella ärendet har även följts upp om barnets bästa har beaktats i fattade beslut i ärendet. Vad gäller artikel 12 i Barnkonventionen som handlar om barnets rätt att få relevant information

och komma till tals kan konstateras vid första utredningstillfället 2019 uttryckte barnet att det inte ville samtala med socialsekreterare. Det förekom en kort träff med barnet under utredningen samt en träff efter utredningens färdigställande för en genomgång av innehållet i utredningen. Vid tre kommande utredningstillfällen har socialsekreterare genomfört samtal med barnet, både för att informera barnet och för att inhämta barnets uppfattning. Samtal med barnet har även genomförts under beviljade insatser. Sammantaget kan sägas att barnet har getts relevant information och har fått komma till tals både vid utredningar och under insatser i enlighet med barnkonventionens artikel 12.

Relevanta referenser från personer med insyn i barnets situation har tagits i samtliga utredningar. Det har förts många samtal med båda vårdnadshavare under utredningar och under insatser.

Andra artiklar i barnkonventionen som ska beaktas vid bedömning av "barnets bästa är" artikel 6 där det framgår att konventionsstaterna ska säkerställa barnets överlevnad och utveckling, artikel 18 där det framgår att konventionsstaterna ska säkerställa principer att båda föräldrarna har ett gemensamt ansvar för barnets fostran och utveckling och därför behöver föräldrar stöd, i artikel 19 framgår att barn ska skyddas mot våld och övergrepp.

Sammantaget finns dokumenterat att innehållet i ovanstående artiklar i detta ärende har beaktats och vägts in i de bedömningar som gjorts. Det finns ingen färdig definition av vad som är "barnets bästa" i gällande lagstiftning och det är svårt att i efterhand bedöma om barnets bästa beaktats i tillräckligt stor utsträckning i detta speciella ärende. Generellt finns det behov av att förtydliga innehållet i barnkonventionen för socialtjänstens personal för att barnets bästa alltid ska beaktas i socialtjänstens arbete.

Sedan tidigare har en utbildningsåtgärd gällande barnkonventionen gjorts som ska följas upp och ses över. En handlingsplan för implementering av barnkonventionen är under upprättande inom Stöd och omsorg. Den kommer ha sin utgångspunkt i riksdagens strategi, som uttrycker förutsättningar för att stärka barnets rättigheter för offentliga aktörer. Handlingsplanen beskriver aktiviteter på olika nivåer, och kommer att medverka till att barnkonventionen beaktas i socialtjänstens arbete. En ny roll har nyligen införts inom Stöd och omsorg, en barnrättsstrateg, som ansvarar för upprättandet och uppföljning av handlingsplanen. Barnrättsstrategen ska även utgöra ett strategiskt stöd för verksamheterna

i barnrättsarbetet. Detta bör medverka till att säkra upp att barnkonventionen beaktas i socialtjänstens arbete

Karolina Lundqvist
Socialdirektör

Kristina Halleröd
Socialt ansvarig samordnare